

Дараган Т. П.

завідувач сектору відділу науково-дослідної роботи та атестації наукових кадрів ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Київ, Україна, tanya_dar@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6714-9374>

Власюк О. А.

кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник відділу науково-дослідної роботи та атестації наукових кадрів ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Київ, Україна, vlasuk_oksana@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1683-5622>

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОГО СТИЛЮ ПОВЕДІНКИ ТА ЗАСАД УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті досліджено етапи впровадження університетської автономії, зокрема організації роботи студентського самоврядування. Підкреслено необхідність створення ефективного студентського самоврядування, що є ключовою умовою розбудови вітчизняної системи вищої освіти відповідно до найкращого досвіду Європейського освітнього простору. Визначено, що студентство має розглядатись як повноцінний партнер процесу модернізації цієї системи. Встановлено, що студентське самоврядування повинне істотно розширити сферу своєї діяльності та бути активнішим при розробленні основних питань організації і змісту університетської освіти. Розкрито головні моменти становлення студентського самоврядування в українських закладах вищої освіти. Проведено аналіз Закону України «Про вищу освіту», зокрема в частині організації роботи студентського самоврядування. Наголошено, що органи студентського самоврядування мають обов'язково функціонувати в усіх закладах вищої освіти – це дасть змогу їй здобувачам брати участь в управлінні навчальним закладом у ролі повноцінних партнерів. Зазначене сприятиме активному соціальному становленню через набуття управлінського досвіду та усвідомленню особистої відповідальності за результати своєї праці. З'ясовано, що розвиток студентського самоврядування проходить по-різному й залежить від розуміння його сутності як самими здобувачами вищої освіти, так і керівництвом закладу, від визначеності ролі студентського самоврядування при вирішенні питань організації освітнього процесу. Тому закладам вищої освіти необхідно приділяти належну увагу та створювати сприятливі умови для роботи студентського самоврядування.

Ключові слова: студентське самоврядування, студентське самоуправління, здобувачі вищої освіти, університетська автономія, освітній процес, управління закладом освіти, соціальна активність, управлінські здібності.

JEL classification: I21, I23.

DOI: 10.32987/2617-8532-2021-2-44-55.

Освітні системи розвинутих країн у процесі реформування запроваджували нові, прогресивні підходи до пошуку оптимальних механізмів

функціонування університетів, здатних працювати ефективно та підвищувати конкурентоспроможність ЗВО. Усвідомлення того факту, що

© Дараган Т. П., Власюк О. А., 2021

прогресивний розвиток системи вищої освіти можливий тільки за умови спільної, злагодженої й ефективної роботи всіх учасників освітнього процесу, спонукало розглядати студентство як повноцінного партнера у вирішенні питань реформування університетської освіти. Україна не стала винятком у прагненні інтегрувати національну систему вищої освіти у світовий освітній простір, і студентів почали залучати до реформування освітнього процесу в ролі правомірних партнерів. Імплементация Закону України «Про вищу освіту» [1], зокрема в частині автономії ЗВО, дала змогу окреслити основні принципи студентського самоврядування, форми організації його роботи, повноваження і ключові функції. Статут закладу вищої освіти та положення про студентське самоврядування, передбачені цим законом, виступають основними документами, котрі регулюють діяльність органу студентського самоврядування. Становлення ефективного студентського самоврядування сприятиме системній організації здобувачів вищої освіти, розробленню механізму представництва й відстоювання своїх прав, уможливить їх самореалізацію. Саме студентське самоврядування покликане захищати права здобувачів і представляти їхні інтереси в адміністрації університету. Ключовим моментом розвитку студентського самоврядування у вітчизняних ЗВО повинне бути створення умов для реалізації особистості здобувачів та формування в них ініціативних творчих навичок, лідерського стилю поведінки, відповідальності за власні рішення.

Питання студентського самоврядування дуже актуальне, тож багато

науковців приділяють належну увагу детальному вивченню його становлення. Наприклад, правове питання регулювання діяльності таких органів досліджували О. П. Рудницька та Ю. І. Магас-Демидась, формування управлінської культури студентів – В. О. Семанчина [2], розвиток студентського самоврядування під час формування нашої держави й посилення його ролі в різні історичні періоди – К. Г. Трибулькевич [3; 4], якою проведено порівняльний аналіз українського й зарубіжного досвіду становлення студентського самоврядування, простежено поетапне зростання значущості його діяльності та показано його прогресивність в умовах децентралізації вищої освіти. Роль студентського самоврядування в житті сучасної молоді, зокрема можливість опанування основами управлінської культури, вміння працювати в колективі й усвідомлення власної відповідальності за прийняті рішення, розкрито у працях Т. В. Польової [5]. Європейський досвід становлення студентського самоврядування, причому не лише його діяльність, а й ставлення суспільства, в т. ч. державних органів, до визнання його ролі і впливу на розвиток суспільства в цілому, вивчала О. В. Светликова [6].

Метою статті є дослідження стану впровадження університетської автономії в частині організації студентського самоврядування. Авторами було розглянуто організацію роботи студентського самоврядування, нормативні аспекти правового регулювання його діяльності, ступінь поінформованості студентів та розуміння ними того, що участь у такій роботі є першим кроком до формування управлінської культури.

Для детального вивчення організації функціонування студентського самоврядування в закладах вищої освіти України Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» в межах виконання НДР «Впровадження університетської автономії в контексті децентралізації ЗВО, демократизації освітнього процесу, підвищення відповідальності за якість освіти» організувала онлайн-опитування здобувачів вищої освіти на тему: «Впровадження автономності українських закладів вищої освіти в контексті європейського досвіду університетської автономії» за допомогою анкети, котра містила закриті й відкриті запитання. Опитування проводилось анонімно, на безоплатній основі, у форматі вивчення громадської думки. Усі відповіді надавалися добровільно, при цьому респонденти заохочувалися до відкритого висловлювання своїх поглядів.

Для оформлення та обробки результатів статистичними методами й методом контент-аналізу використано інтернет-ресурс Google Form. Студенти досить активно відгукнулися на пропозицію взяти участь в анкетуванні. Проаналізувавши закриті питання, організатори могли систематизувати інформацію про стан запровадження студентського самоврядування, а саме: обізнаність студентів із нормативно-правовими документами з упровадження автономії ЗВО; оцінку роботи органів студентського самоврядування; ставлення здобувачів до роботи органів студентського самоврядування. Отримані відповіді на відкриті питання дали змогу з'ясувати основні проблеми в організації роботи орга-

нів студентського самоврядування та погляд здобувачів вищої освіти на шляхи їх розв'язання [7].

Нова редакція Закону України «Про вищу освіту» відкрила широкі можливості для становлення університетської автономії, спрямованої на модернізацію вітчизняної системи вищої освіти з урахуванням передового досвіду європейських країн. У цьому контексті одним із ключових питань виступає студентське самоврядування, що покликане відстоювати інтереси здобувачів у всіх сферах студентського життя. Прозора й ефективна організація роботи студентського самоврядування спонукатиме їх належним чином виконувати свої обов'язки, брати відповідальність за їх виконання, а це сприятиме підвищенню їх соціальної активності та виробленню певної громадянської позиції, що необхідно для гармонійного розвитку фахівця. Отже, організація освітньої діяльності ЗВО повинна забезпечувати не тільки професійне навчання, а й формування у здобувачів вищої освіти організаторських і управлінських рис.

Головним інструментом виконання цього завдання є студентське самоврядування, котре передбачає повноцінне залучення здобувачів до громадського життя, дає їм можливість оволодіти основними навичками управління, організації, контролю та стане складовою успішного зростання майбутнього фахівця. Робота в органах студентського самоврядування – це перспектива набути важливий досвід із планування свого робочого часу, вміння працювати в команді, що включає навички керувати, дослухатися до думки колекти-

ву та знаходити компроміс у спірних питаннях. Такий досвід, безумовно, стане в пригоді кожному майбутньому фахівцю.

Організація роботи студентського самоуправління врегульована низкою нормативно-правових актів, що відкриває широкі можливості для його повноцінної та плідної роботи, а саме:

- Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (ст. 40) [1];
- Законом України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (ч. 2 ст. 41) [8];
- Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державний вищий навчальний заклад» від 05.09.1996 № 1074 [9];
- Примірним положенням про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах України, затвердженим наказом МОН України від 15.11.2007 № 1010 [10].

Статут закладу вищої освіти, розроблений і погоджений відповідно до Закону України «Про вищу освіту», регулює та встановлює такі основні види й форми діяльності студентського самоврядування:

- участь студентів в управлінні ЗВО;
- обговорення та вирішення питань щодо вдосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, оздоровлення, побуту й харчування;
- проведення організаційних, просвітницьких, наукових, спортивних, оздоровчих, інших заходів;
- відстоювання прав та інтересів студентів;
- делегування своїх представників до робочих, консультативно-дорадчих органів;

– участь у вирішенні питань стосовно забезпечення належних побутових умов проживання в гуртожитках і організації харчування студентів;

- розпорядження коштами та іншим майном, що перебуває на балансі й банківських рахунках органів студентського самоврядування;
- надання пропозицій щодо змісту навчальних планів і програм.

Рішення, які приймаються адміністрацією ЗВО за погодженням із органом студентського самоврядування, стосуються:

- відрахування студентів із закладу та їх поновлення на навчання;
- переведення осіб, котрі навчаються в університеті за державним замовленням, на навчання за контрактом за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб;
- переведення осіб, які навчаються у ЗВО за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб, на навчання за державним замовленням;
- призначення заступника декана факультету, заступника директора інституту, заступника керівника університету;
- поселення осіб, що навчаються у ЗВО, до гуртожитку та виселення їх звідти;
- затвердження правил внутрішнього розпорядку університету в частині, котра стосується студентів;
- діяльності студентських містечок і гуртожитків для проживання осіб, які навчаються у ЗВО [1].

Отже, чинна в Україні нормативно-правова база створює всі умови для розвитку студентського самоврядування, котре має стати одним із суб'єктів управління ЗВО, що забезпечить здобувачам вищої освіти пов-

ноцінне партнерство в освітньому процесі.

Наразі ефективній, злагодженій роботі таких спільнот перешкоджає пасивність самих здобувачів освіти, небажання долучатися до вирішення питань навчання, студентського побуту, захисту повноважень і прав студентів, тобто брати участь в управлінні ЗВО.

Університети повинні організувати свою роботу так, щоб здобувачі вищої освіти усвідомили: в процесі навчання їхнє завдання полягає не лише в обов'язковому виконанні освітньої програми та здобутті професійних компетентностей, а й у реалізації можливості долучатися до роботи студентського самоврядування. Студенти мають бути зацікавлені в тому, аби брати повноцінну участь у освітньому процесі, в управлінні навчальним закладом у межах визначених повноважень. Це передбачає їх обізнаність із основними нормативними актами, котрими регулюється діяльність ЗВО. Здобувач вищої освіти має розуміти, що за час навчання він може отримати не тільки диплом, а й перші навички управління, організації та контролю, що в майбутньому забезпечить йому професійне зростання в певній сфері діяльності.

Одним із перших у згаданому онлайн-опитуванні було запитання про ставлення респондентів до впровадження автономії у ЗВО з точки зору актуальності й важливості. Переважна більшість (83 %) із 645 респондентів вважають впровадження автономії в університетах України досить своєчасним та важливим у контексті європейського досвіду. Решта 17 % опитаних дотримуються іншої думки.

Утім, як показало подальше опитування, такий результат свідчить, найімовірніше, про інертність студентської спільноти. Здобувачі загалом підтримують процес упровадження автономії ЗВО, при цьому не маючи чіткого розуміння, де відповідальність самого закладу, а де позиції, які регулюються державними органами, зокрема МОН України. Більшість студентів не знайома, а отже, не цікавиться законодавчими актами, котрі регулюють освітню діяльність, спрямовану на впровадження автономії ЗВО.

Опитування показало, що лише 73 респонденти (11 %) знайомі з нормативно-правовими документами, які визначають розвиток і реорганізацію сучасної вищої освіти в Україні, орієнтуються на розширення автономії ЗВО (рис. 1). Частково обізнані з такими документами 300 осіб (46 %). Майже половина опитаних, 279 осіб (43 %), взагалі не знайома з документами щодо впровадження університетської автономії.

Студенти сприймають нормативні документи як такі, що регулюють діяльність освітнього закладу, але не вважають себе невід'ємною складовою освітянської спільноти, причетною до управління діяльністю ЗВО. Низька поінформованість здобувачів вищої освіти може стати основною причиною їх пасивного ставлення до багатьох проблем, котрі виникають у процесі навчання. Вони не усвідомлюють, що можуть реалізувати свої громадянські права в інтересах особистості й суспільства, розвивати власний лідерський потенціал, захищати власні інтереси та права, брати активну участь в управлінні навчальним закладом.

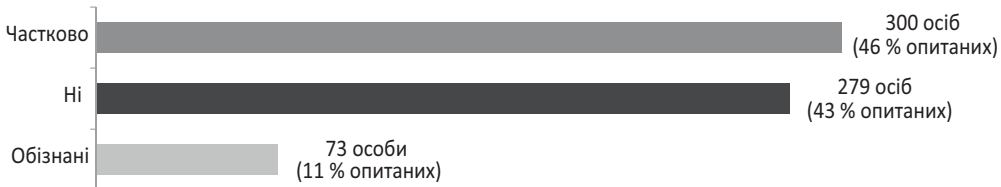


Рис. 1. Розподіл респондентів – студентів ЗВО України за рівнем обізнаності з нормативно-правовими документами з питань упровадження університетської автономії

Побудовано авторами.

Головним стимулом виступає діяльність органів студентського самоврядування. Чимало здобувачів вищої освіти, які навчаються у вітчизняних університетах, хотіли б здобувати освіту в європейських ЗВО, але для багатьох це нездійсненна мрія. Істотно поліпшити якість навчання і студентське життя можливо, використовуючи досвід європейської студентської спільноти.

Для успішного розв'язання окресленої проблеми одного розуміння здобувачами важливості повноцінного функціонування студентського самоврядування замало. Потрібно мати значно глибше усвідомлення й розуміння суспільством, органами державної влади необхідності підтримки та розвитку всіх існуючих форм студентського самоврядування [11]. Однак сподіватися, що успішне й ефективне функціонування органів студентського самоврядування можна забезпечити тільки за рахунок адміністративних методів, марно. Тут

не обійтися без власної ініціативи кожного студента та його впевненості в тому, що органи студентського самоврядування справді можуть брати активну участь в управлінні діяльністю ЗВО. На жаль, як показало опитування, лише 49 % респондентів (323 особи) помітили, що ці органи беруть активну участь в управлінні університетом (рис. 2).

Зазначене вказує як на інертність самих студентів, так і на те, що вони не бачать результатів роботи таких органів. Через низьку поінформованість про повноваження студентського самоврядування вони просто не розуміють, як діяльність таких спільнот може вплинути на їхнє становище чи вирішення різнобічних питань і проблем, що виникають у процесі навчання. Для багатьох із них основним завданням є отримання диплому, що передбачає здобуття необхідних знань і мінімум умінь та навичок, потрібних для влаштування на роботу. Інші здобувачі вищої освіти згадують

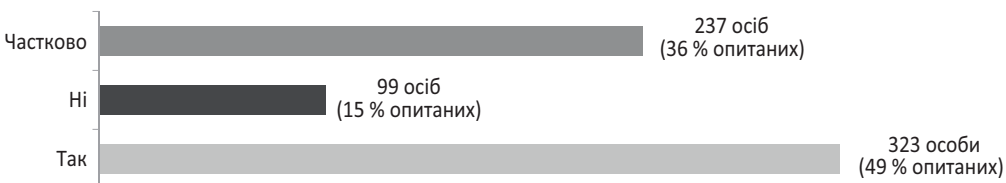


Рис. 2. Оцінка респондентами активної роботи органів студентського самоврядування в управлінні закладом вищої освіти

Побудовано авторами.

про діяльність студентського самоврядування тоді, коли необхідно вирішити якісь побутові питання. І тільки невеликий відсоток свідомо долучається до роботи в таких органах для того, щоб мати можливість набути перший досвід управлінської й організаторської роботи.

Дивує саме ставлення чималої частини здобувачів освіти до діяльності студентської спільноти (рис. 3). Наразі не розуміють сутності діяльності та основних функцій студентського самоуправління 26 % респондентів і не вважають за доцільне брати участь у ньому близько 30 % опитаних.

Залучення студентської спільноти до впорядкування та модернізації освітнього процесу – це ще один важливий етап становлення й розвитку діяльності студентського самоврядування. Ключові питання поліпшення освітнього процесу та шляхи їх вирішення прописуються у статуті закладу вищої освіти, розробленому згідно з положеннями Закону України «Про вищу освіту». Цей документ регулює види та форми роботи студентського самоуправління, забезпечуючи основне призначення такої діяльності – участь здобувачів в управлінні ЗВО.

Активна участь студентів в управлінні закладом вищої освіти й забезпеченні належної якості останньої

належить до важливих питань, котрим в Україні приділяється велика увага в контексті досвіду європейських освітніх закладів [12; 13].

Як показало опитування, права студентів щодо вирішення багатьох питань, пов'язаних із організацією та модернізацією освітнього процесу, залишаються лише формальними. Стосовно участі студентського самоврядування в удосконаленні освітнього процесу 268 респондентів відповіли, що воно активно залучається до обговорення й визначення основних шляхів удосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи (рис. 4).

Для розв'язання зазначеної проблеми важлива не тільки зацікавленість студентів, а й визнання їх адміністрацією ЗВО повноцінними та повноправними учасниками управління освітньою діяльністю закладу. Студентська спільнота повинна мати можливість впливати на організацію і вдосконалення змісту освіти, а отже, й на результати освітньої діяльності. Наразі більшість університетів активно працює в цьому напрямку. Приходить усвідомлення того, що реалізація ефективної діяльності студентського самоврядування в цій сфері можлива лише за підтримки керівництва ЗВО. Студенти повинні брати участь у затвердженні,



Рис. 3. Розподіл респондентів за ставленням до діяльності органів студентського самоврядування

Побудовано авторами.

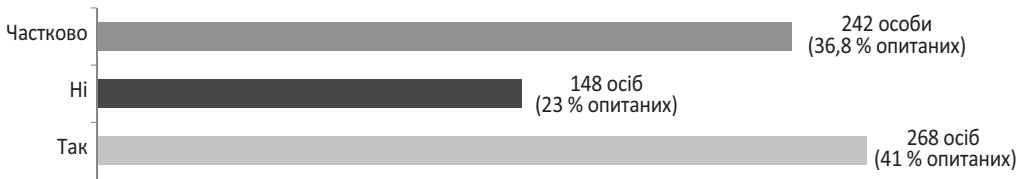


Рис. 4. Оцінка респондентами участі органів студентського самоврядування в обговоренні та вирішенні питань щодо вдосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи

Побудовано авторами.

перегляді та моніторингу освітніх програм, залучатися до розроблення критеріїв оцінки здобувачів вищої освіти, до загального аналізу освітньої діяльності ЗВО. Такий підхід забезпечить визнання їх повновладними учасниками освітнього процесу й усвідомлення ними того, що університет стає для них місцем колективної праці, де створено умови для самореалізації та формування навичок високої відповідальності за свої дії, що можуть впливати на результати освітньої діяльності всього ЗВО.

Варто зауважити, що, незважаючи на цілу низку проблем і невирішених питань, діяльність студентського самоврядування у вітчизняних університетах розвивається доволі успішно. Здобувачі вищої освіти дедалі більше усвідомлюють результативність роботи таких спільнот. Проте, для того щоб вони могли реально оцінювати діяльність студентського самоврядування, необхідне об'єктивне висвітлення результатів його роботи в усіх адміністративно-структурних підрозділах ЗВО. Відкритість діяльності таких органів сприятиме підвищенню ефективності їхньої роботи та залученню ширшої студентської аудиторії. Потрібно своєчасно інформувати всіх учасників освітнього процесу про виконання основних функцій діяльності таких органів:

участь студентів у організації освітнього процесу й управлінні університетом; проведення різноманітних заходів, організацію дозвілля; захист прав та інтересів студентів; вирішення нагальних побутових питань тощо. Зазначене допоможе зацікавленим особам об'єктивно оцінити їхню діяльність і переконатися в доцільності роботи в органах студентського самоврядування.

За результатами анкетування маємо таку статистику оцінки діяльності студентського самоврядування: відкритою та прозорою його діяльність вважають 475 респондентів (74 %), протилежної думки дотримуються 166 осіб (26 %)

Отже, діяльність органів студентського самоврядування сьогодні стає дедалі ефективнішою. Здобувачі вищої освіти усвідомлюють: потрібно з максимальною користю провести роки навчання та не тільки здобути певні знання, а й оволодіти основами управлінської культури, що стане в нагоді в будь-якій сфері діяльності. Проте забезпечити активну й результативну практику студентського самоврядування лише адміністративними методами неможливо. Ключовими фігурами мають виступити самі студенти з власною чи груповою ініціативою й розумінням, що робота в таких орга-

нах сприяє розвитку соціальної активності, організаторських і управлінських здібностей.

У цьому контексті головною проблемою може бути низька громадська активність значної частини студентів, їхня інертність і незацікавленість активній участі в студентському житті, бажання обмежуватись аудиторними заняттями. Адже вони не бачать особливого впливу діяльності в органах студентського самоврядування на особистісний розвиток. За результатами опитування такої думки дотримуються 179 респондентів (27,5 %) і 383 респонденти (58,7 %) вважають, що така діяльність позитивно впливає на їхній особистісний розвиток (рис. 5).

На завершення нашого опитування було поставлено відкрите питання: що потрібно змінити у ЗВО для успішного впровадження університетської автономії? Респонденти висловлювали різні пропозиції стосовно організації освітнього процесу, матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності, академічної доброчесності та роботи органів студентського самоврядування. Зауважувалося, що здобувачі вищої освіти погано обізнані з нормативними документами, їх мало залучають до управління університетом, і часом їхня участь присутня тільки на папері. Діяльність студентського

самоврядування вони хочуть бачити прозорою, з налагодженою системою зворотного зв'язку, а прийняті рішення – обґрунтованими. Також, окрім розширення повноважень органів студентського самоврядування, здобувачі хотіли б мати більшу підтримку з боку адміністрації ЗВО.

Наведені авторами статті результати дослідження дають підстави для висновків про розвиток студентського самоврядування крізь призму погляду на його діяльність здобувачів освіти. Нормативно-правова база, котра забезпечує роботу таких спільнот і регулює їхню діяльність, є достатньою. Проте самими лише адміністративними рішеннями ефективну роботу налагодити неможливо. Зусилля повинні бути колегіальними, зокрема адміністрація ЗВО має надати можливість студентам уже з перших днів навчання ознайомитися з відповідними нормативними документами. Інформація про форми, результати роботи, зворотний зв'язок повинна бути відкритою для всіх. Ще одним важливим завданням адміністрації є залучення студентів до участі в такому самоврядуванні. Реалізації цього завдання сприятиме просвітницька робота, покликана пояснити здобувачам вищої освіти, що в них є можливість набути корисні навички спілкування в колективі, вміння планувати свій час і своєчас-

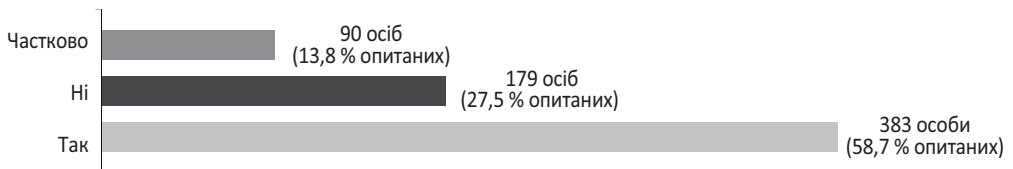


Рис. 5. Оцінка респондентами впливу діяльності органів студентського самоврядування на їхній особистісний розвиток

Побудовано авторами.

но виконувати завдання, знаходити компромісні рішення у складних ситуаціях, оволодіти основами управлінської діяльності, чого дуже часто бракує молодим фахівцям. До того ж, працюючи в органах студентського

самоврядування, студенти матимуть змогу відчутти себе повноцінними учасниками освітнього процесу, відстоювати свої права та в межах правового поля регулювати діяльність ЗВО.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/>.
2. Семанчина В. О. Формування управлінської культури студентів вищих навчальних закладів у діяльності органів студентського самоврядування. *Молодий вчений*. 2017. № 4 (44). С. 437–442.
3. Трибулькевич К. Г. Розвиток студентського самоврядування у 2011–2015 рр. на території української незалежної держави. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Вип. 19. Т. 2. С. 207–211. URL: <http://dspu.edu.ua/sites/hsci/wp-content/uploads/2019/02/42-1.pdf>.
4. Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України (1917–2010 рр.) : монографія / за ред. К. Г. Трибулькевич. Одеса : Купрієнко С. В., 2016. 454 с.
5. Польова Т. В. Роль студентського самоврядування у формуванні всебічно розвинутої особистості. *Збірник наукових праць*. 2012. № 4. С. 13–14. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/31941/1/85.pdf>.
6. Светликова О. В. Європейський досвід функціонування студентського самоврядування: приклад для України. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер. : соціологія*. 2015. Т. 258. Вип. 246. С. 193–198.
7. Результати всеукраїнського онлайн-опитування «Впровадження автономності українських закладів вищої освіти в контексті європейського досвіду університетської автономії» серед студентів закладів вищої освіти / за заг. ред. Т. Дараган. Київ : ДНУ «Ін-т модернізації змісту освіти», 2020. 21 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1HVGEkdsEBbS7WWsVhvGdMkdl2me17H8S/view>.
8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
9. Про затвердження Положення про державний вищий навчальний заклад : постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.1996 № 1074. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-96-%D0%BF#Text>.
10. Про затвердження Примірного положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах України : наказ Міністерства науки і освіти України від 15.11.2007 № 1010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1010290-07#Text>.
11. Вхідження національної системи вищої освіти в європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторингове дослідження : аналіт. звіт / МБФ «Міжнар. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова. Київ : Таксон, 2012. С. 50–53.
12. European Association for Quality Assurance in Higher Education. URL: <http://www.eqqa.eu>.
13. European Quality Assurance in Vocational Education and Training (EQAVET). URL: <http://www.eqavet.eu>.

Tatiana Daragan

SSI «Institute of Education Content Modernization», Kyiv, Ukraine, tanya_dar@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6714-9374>

Oksana Vlasyuk

Ph. D. (Agricultural), SSI «Institute of Education Content Modernization», Kyiv, Ukraine,
vlasuk_oksana@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1683-5622>

USING STUDENT SELF-GOVERNANCE FOR CREATING LEADERSHIP BEHAVIOR AND FUNDAMENTALS OF MANAGEMENT ACTIVITY

Abstract. *The article examines the stages of implementation of the main aspects of university autonomy, in particular the organization of student governance in domestic higher education institutions. It is necessary to realize that the creation of effective student government is a key condition for building a domestic system of higher education in accordance with the best practices of the European educational space. It is determined that in the process of restructuring higher education through the formation of university autonomy, students should be considered as a full partner in the process of modernization of the domestic higher education system. It is established that the work of student government should significantly expand its scope and be more active in developing key issues of organization and content of university education. The main points of formation of student self-governance in Ukrainian HEIs are determined and a comparative analysis of the key principles under which European universities operate is carried out. The authors analyzed the Law of Ukraine «On Higher Education», in particular in terms of organizing the work of student government. The main issues of student self-governance, which are reflected in the statutes of higher education institutions, are summarized. The article shows the results of the study conducted during the research «Implementation of university autonomy in the context of decentralization of HEIs, the democratization of the educational process, increasing responsibility for the quality of education». The stance of the students to the process of the autonomy of educational institutions in general is studied. The information on the respondents' awareness of the regulatory framework is summarized. The degree of activity of student self-government bodies in solving issues of improving the educational process is analyzed. The proposals of the participants of the online survey on the next stages of activity for the successful implementation of university autonomy have been studied.*

Keywords: *student self-governance, student government, applicants for higher education, university autonomy, educational process, management of educational institution, social activity, managerial abilities.*

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). *On Higher Education* (Act No. 1556-VII, July 1). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> [in Ukrainian].
2. Semanchyna, V. O. (2017). Formation of managerial culture of students of higher educational institutions in the activity of student self-government bodies. *Young scientist*, 4(44), 437–442 [in Ukrainian].
3. Trybulkevych, K. H. (2018). Development of student self-government in 2011–2015 on the territory of the Ukrainian independent state. *Current issues of the humanities*, 19(2),

207–211. Retrieved from <http://dspu.edu.ua/sites/hsci/wp-content/uploads/2019/02/42-1.pdf> [in Ukrainian].

4. Trybulkevych, K. H. (Ed.). (2016). *Development of student self-government in higher educational institutions of Ukraine (1917–2010)*: a monograph. Odessa: Kuprienko S. V., 454 [in Ukrainian].

5. Pol'ova, T. V. (2012). The role of student self-government in the formation of a comprehensively developed personality. *Collection of scientific works*. Vol. 4, 13–14. Retrieved from <http://eprints.kname.edu.ua/31941/1/85.pdf> [in Ukrainian].

6. Svetlykova, O. V. (2015). European experience of functioning of student self-government: an example for Ukraine. *Scientific works of the Petro Mohyla Black Sea State University of the Kyiv-Mohyla Academy complex. Series: sociology, 258(246)*, 193–198 [in Ukrainian].

7. Darahan, T. (Ed.). (2020). *Results of the all-Ukrainian online survey "Implementation of the autonomy of Ukrainian higher education institutions in the context of the European experience of university autonomy" among students of higher education institutions*. Kyiv: SSI "Institute for Modernization of the Content of Education", 21. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1HVGEkdsEBbS7WWsVhvGdMkd12me17H8S/view> [in Ukrainian].

8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). *About education* (Act No. 2145-VIII, September 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

9. Cabinet of Ministers of Ukraine. (1996). *About the statement of the Situation on the state higher educational institution* (Decree No. 1074, September 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-96-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

10. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2007). *About the statement of the Model Regulations on student self-government in higher educational institutions of Ukraine* (Order No. 1010, November 15). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1010290-07#Text> [in Ukrainian].

11. Finikov, T. V. (Ed.). (2012). *Entry of the national higher education system into the European Higher Education and Research Area: a monitoring study*. Kyiv: Takson, 50–53 [in Ukrainian].

12. European Association for Quality Assurance in Higher Education. (n. d.). Retrieved from <http://www.enqa.eu>.

13. European Quality Assurance in Vocational Education and Training (EQAVET). (n. d.). Retrieved from <http://www.eqavet.eu>.